

Nr 330.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nybyggnad för sjökrigsskolan; given Stockholms slott den 7 november 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 november 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om nybyggnad för sjökrigsskolan samt anför därvid följande:

I anslutning till 1936 års försvarsbeslut organiserades sjökrigsskolan såsom central utbildningsanstalt för samtliga marinens kadetter och för samtliga marinens officers-, reservofficers- och mariningenjöraspiranter med undantag för aspiranterna vid kustartilleriet. Elevantalet, som år 1938 uppgick i kadettskolan till 108 och i aspirantskolan till 33, utgör nu 133 elever vid aspirantskolan och beräknas uppgå till omkring 240 vid kadettskolan. Efter perioden 1941—46, under vilken elevantalet torde komma att avsevärt stiga, beräknas det normala antalet elever vid kadettskolan till 200—210 och vid aspirantskolan till 100—110.

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 330.

2215 41

Frågan om anordnande av nya lokaler för sjökrigsskolan har länge varit aktuell. Sedan utredningen i ärendet numera slutförts, tillåter jag mig anmäla detsamma.

Nuvarande lokalförhållanden.

Sjökrigsskolan är för närvarande förlagd till Skeppsholmen i Stockholm i en byggnad, som uppfördes år 1878 och beräknades för 60 kadetter. För verksamheten disponeras även vissa andra lokaler på Skeppsholmen samt dessutom skjutbanor, idrottsplatser, simhall och övningsfält m. m. utanför Skeppsholmen, i Stockholm eller dess närhet.

De mest framträdande bristerna hos det nuvarande etablissemnet hava, såsom av handlingarna i ärendet framgår, sammanfattats på följande sätt:

1. Det på Skeppsholmen disponerade området är trångt och inklämt. Fri terräng (med tillräckliga exercis- och idrottsplatser) för handvapens- och skjututbildning samt idrottsutbildning m. m. finnes icke. Ej heller finnas förläggingsmöjligheter för eleverna eller lämpligt vattenområde för sjömansutbildning.

2. Belägenheten på Skeppsholmen medför, att sjökrigsskolan blir beroende av örlogsstationen i avseende på tillgång till gymnastiksal, riktövningsbatteri och viss undervisningsmateriel m. m., vilket vållar stora svårigheter vid uppgörandet av arbetsordning m. m.

Avsaknaden av förläggingsmöjlighet för kadetterna medför betydande tidsförlust, minskad utbildningseffekt, ökade kostnader för kadetterna i förhållande till kadetter vid övriga krigsskolor och svårigheter för mindre be- medlade elever att inträda vid sjökrigsskolan.

3. I de nu disponerade lokalerna saknas modellsalar med åskådningsmateriel och lärosalar, egen gymnastik- och exercislokal, riktövningsbatteri, simhall, gashus m. m.

Lektionslokalerna äro trånga och otidsenliga. Samlingssalen är för liten för gemensamma morgonuppställningar, skriftliga prov, filmförevisningar, föredrag m. m. Mässlokalerna förslå endast nödortfittigt för de högre kurserna.

Expeditionslokaler och förrådsutrymmen äro synnerligen otillfredsställande.

Vid det nuvarande sjökrigsskoleetablissemnet är det svårt att bedriva en fullt effektiv, modern militär utbildning. Genom lokalbristen kan den viktiga samhörighetskänslan de olika kadettkategorierna emellan ävensom andan icke på önskvärd sätt stimuleras och icke heller samarbete med exempelvis civila högskolor, idrottsföreningar och dylikt bedrivas i önskvärd omfattning.

Innan jag lämnar en redogörelse för de olika förslag till lösning av denna byggnadsfråga, som tid efter annan framkommit, vill jag något uppehålla mig vid vissa organisatoriska spörsmål av beskaffenhet att påverka bedömandet av lokalfrågan.

Enligt gällande organisation av sjökrigsskolan bestrides undervisningen därstädes av för viss tid anställda timlärare. De civila lärarna tillhöra civila läroanstalter, där de hava sin huvudsakliga tjänstgöring, och de militära lärarna äro i allmänhet placerade till tjänstgöring inom marinledningens olika organ i huvudstaden. Detta förhållande nödvändiggör en sådan belägenhet av skolan, att lärarna utan större tidsspilla kunna förflytta sig mellan skolan och sina övriga tjänstgöringsplatser inom Stockholm.

Beträffande sjökrigsskolans hittillsvarande organisation är ytterligare att märka, att skolans elever icke såsom vid arméns och flygvapnets officersskolor äro förlagda i internat utan hava att själva anskaffa bostad i den privata hyresmarknaden. För härav föranledda kostnader erhålla sjökrigsskoleelever särskild inkvarteringsersättning. Emellertid har det sedan länge varit ett önskemål att kunna bereda eleverna internatförläggning på samma sätt som fallet är vid övriga försvarsgrenars motsvarande utbildningsanstalter.

Sammanfattningsvis innebära de antydda organisatoriska förhållandena, att sjökrigsskolans etablissemang bör vara förlagt i eller invid Stockholm samt att etablissemangtet bör bereda tillgång till kasernförläggning för eleverna.

Tidigare förslag.

I den av tillkallade utredningsmän år 1930 avgivna utredningen beträffande Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden (statens offentliga utredningar 1930: 33) förutsattes, att sjökrigsskolan skulle kvarbliva å sin nuvarande plats på Skeppsholmen. Kasernering av marinens kadettkår ansågs, vid utflyttning av örlogsstationen på sätt utredningen förordade, kunna äga rum med anlitande av efter utflyttningen ledigblivande lokalutrymme vid flottstationen.

Sedermera avgav chefen för marinen med skrivelse den 10 juni 1938 en genom chefens för sjökrigsskolan försorg upprättad preliminär utredning beträffande nytt sjökrigsskoleetablissemang. Denna utredning byggde på de i det föregående angivna önskemålen — belägenhet i eller invid Stockholm samt internatförläggning — varjämte såsom önskvärt bland annat framhölls närhet till seglingsbart vatten. Ur dessa synpunkter förordades i utredningen tre områden såsom lämpliga för det nya etablissemangtet förläggning, nämligen Biskopsudden med Friesens park å Djurgården, området invid Lidingöbro värdshus å Norra Djurgården samt området vid stranden nordost om Stora Skuggans skjutbana å Norra Djurgården.

För egen del anförde chefen för marinen, att det vore oundgängligen erforderligt att utan vidare dröjsmål få till stånd en genomgripande modernisering av sjökrigsskolan. Beträffande de i utredningen förordade platserna för den nya skolbyggnadens förläggning uttalade chefen för marinen, att platsen vid Stora Skuggan främst syntes böra komma i åtanke. Chefen för marinen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt marinförvaltningen att i samråd med byggnadsstyrelsen verkställa ytterligare utredning i ärendet och inkomma med därav föranlett förslag.

Vid olika tillfällen framlade därefter marinförvaltningen förslag i samma riktning. I skrivelser den 17 november 1939 och den 24 maj 1940 yttrade marinförvaltningen bland annat följande:

Såvitt för det dåvarande kunde bedömas syntes frågan om förflyttning av Stockholms örlogsbas icke bliva löst inom den närmaste tiden. Sjökrigsskolans lokalbrist hade emellertid blivit så trängande, att marinförvaltningen i sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 hemställt om anvisande av 46,000 kronor för provisorisk utökning av sjökrigs-

skolans nuvarande byggnad.¹⁾ Genom en dylik utbyggnad vunnes emellertid allenast, att de svåraste olägenheterna i berörda hänseende avhjälpes.

Befälhavande amiralen i Ostkustens marindistrikt hade i skrivelse till chefen för marinen framhållit, att erforderliga åtgärder snarast möjligt borde vidtagas för tillgodoseende av det trängande behovet av expeditionslokaler för befälhavande amiralen i marindistriktet med stab och underställda förvaltningsmyndigheter m. fl. Därvid hade föreslagits, att sjökrigsskolan skulle beredas en helt ny förläggning, något som vore synnerligen starkt motiverat med hänsyn till de nuvarande skollokalernas i många och viktiga hänseenden otillfredsställande och ofullständiga skick samt lämpligheten av att marinens kadettkår snarast förlades i internat. Genom den påbörjade utökningen av sjoofficerskåren, som i en nära framtid säkerligen komme att taga ännu större proportioner, stärktes detta krav än ytterligare. Efter en eventuell förflyttning av sjökrigsskolan skulle det nuvarande skoletablissemnet kunna övertagas av befälhavande amiralen och användas såsom expeditionslokaler för dennes stab med underlydande myndigheter, därvid den av 1940 års lagtima riksdag beslutade tillbyggnaden av sjökrigsskolans lokaler skulle komma väl till pass. Genom denna anordning skulle en eljest nödvändig och kostsam tillbyggnad av befälhavande amiralens ämbetshus kunna undvikas. — För egen del funne marinförvaltningen befälhavande amiralens synpunkter i hög grad beaktansvärda. Ämbetsverket finge därjämte framhålla, att chefen för marinen, med vilken ämbetsverket i ärendet samrätt, ansett det vara i hög grad angeläget, att förnyad framställning gjordes om uppförande av ett tidsenligt etablissement för sjökrigsskolan.

Genom beslut den 22 november 1940 fann Kungl. Maj:t gott uppdraga åt marinförvaltningen att i samråd med 1940 års civila byggnadsutredning verkställa utredning och till Kungl. Maj:t avgiva förslag i fråga om nytt etablissement för sjökrigsskolan.

Nu föreliggande förslag.

Under utredningens gång hava från försvarsdepartementet till marinförvaltningen överlämnats vissa handlingar rörande uppkommen fråga om förvärv för statens räkning av Näsby slottsegendom vid Djursholm med anmodan att i anslutning till utredningen företaga en preliminär undersökning rörande förutsättningarna för att utnyttja nämnda egendom för förläggning av sjökrigsskolan.

Med anledning härav har marinförvaltningen efter företagen undersökning på platsen och efter samråd med chefen för sjökrigsskolan i skrivelse den 16 juli 1941 yttrat sig rörande förutsättningarna för sjökrigsskolans förläggning till Näsby. Ämbetsverket har därvid som sin mening uttalat, att ifrågasvarande egendom syntes erbjuda mycket goda förutsättningar för en ur utbildningssynpunkt lämplig och i ekonomiskt avseende gynnsam lösning av sjökrigsskolans förläggningsfråga. Den å egendomen befintliga slottsbyggnaden befunde sig i mycket gott skick och kunde komma till användning för kansliändamål. Övriga befintliga byggnader lämpade sig efter iståndsättning till bostäder åt vissa befattningshavare vid skolan.

¹⁾ Efter framställning av Kungl. Maj:t anvisade riksdagen medel för ändamålet för budgetåret 1940/41 (skrivelse nr 72, punkten 19).

Enligt den framlagda preliminära kostnadsberäkningen skulle en förläggning av skolan till Näsby slottsegendom draga en kostnad av 4,150,000 kronor, inberäknat kostnad för simhall men frånsett kostnad för markförvärv. Till jämförelse härmed har marinförvaltningen framhållit, att av ämbetsverket tidigare utförda beräkningar av kostnaderna för sjökrigsskolans förläggning till någondera av de tidigare berörda platserna å Djurgården slutat på en kostnad av 4,400,000 kronor, i vilket belopp icke inginge kostnader för simhall eller ersättning för ianspråktagande av mark. Då egendomen Näsby enligt under hand inhämtade uppgifter skulle kunna förvärfvas för ett belopp av 290,000 kronor i ett för allt, syntes detta alternativ innebära beaktansvärda ekonomiska fördelar framför tidigare förslag i ämnet.

I anslutning till det anförda har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt ämbetsverket att snarast inleda förhandlingar med vederbörande markägare om förvärv av Näsby slottsegendom samt att i samråd med 1940 års civila byggnadsutredning närmare utreda kostnaderna för sjökrigsskolans förläggning dit.

I skrivelse den 22 juni 1941 hava härefter arkitekterna Nils G:son Friberg och Ernst Hawerman — vilka av marinmyndigheterna anlåtats för utredning rörande sjökrigsskolans förlägningsfråga — framlagt vissa synpunkter i avseende å själva förlägningsfrågan och därvid framhållit, att ett ur alla synpunkter lämpligt område för ifrågavarande ändamål vore östra delen av udden Södergarn på Lidingöns strand mot Askrikefjärden. Skrivelsen utmynnar i en hemställan att tillfälle måtte beredas förslagsställarna att inkomma med en arkitektonisk-teknisk utredning om sjökrigsskolans förläggning till den av dem förordade platsen jämte utredning om byggnadskostnaderna samt utredning genom markägarnas försorg rörande vägar och kommunikationer m. m.

Över sistnämnda framställning har marinförvaltningen den 15 september 1941 avgivit utlåtande. Härvid har marinförvaltningen till en början hänvisat till ett av chefen för marinen den 13 augusti 1941 avgivet yttrande, vari framhålles, att Lidingöalternativet innebure vissa fördelar framför Näsbyalternativet. — För egen del har marinförvaltningen i sitt utlåtande efter en ingående prövning av de tvenne förlägningsalternativens fördelar och nackdelar stannat vid att förorda Näsbyalternativet och funnit Lidingöalternativet böra sättas i andra rummet. Sistnämnda alternativ vore visserligen överlägset i avseende på vattenförhållanden och beträffande närhet till civil skjutbana och möjlighet att inom området anordna skjutbana men vore omkring 800,000 kronor dyrare än Näsbyförslaget. Näsbyförslaget hade förmånen av färdigordnad terräng med parkanläggning, färdig kanslibyggnad (slottet), goda kommunikationer, befintliga vatten-, avlopps- och elektriska ledningar och kunde genomföras snabbare än Lidingöförslaget.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 20 oktober 1941 framlagt ett i samråd med chefen för sjökrigsskolan och 1940 års civila byggnadsutredning uppgjort förslag till nytt sjökrigsskolectablissemang i Näsby.

I skrivelsen beröres inledningsvis frågan om de å Näsby egendom befintliga byggnaderna och dessas användning. Härvid framhålls, att huvudbyggnaden (slottet) är i gott skick och väl underhållen med en värdefull och konstnärlig fast inredning. Slottsbyggnaden kan därför enligt förslaget med relativt små omändringar — i huvudsak berörande ekonomilokaler etc. — tagas i bruk för sjökrigsskolan. Med hänsyn till byggnadens exteriör och karaktären av dess olika lokaliteter anses den i överensstämmelse med lokaldispositionen vid krigsskolan å Karlberg böra tagas i anspråk för beredande av kanslilokaler, kollegierum, bibliotek med studierum, arkiv, lärarrum o. s. v. Ett till slottsbyggnaden anslutet tavelgalleri kan användas såsom ordersal samt lokal för skriftliga examensprov m. m. Genom en tillbyggnad till tavelgalleriet skulle ett angeläget behov av större utrymmen för gudstjänster, gemensamma föreläsningar och vissa högtidligheter kunna tillgodoses.

Förvaltarbostaden bör efter omändring utnyttjas som kasern för vid sjökrigsskolan kommenderad manskapskontingent (underbefäl vid aspirantskolan m. m.). I tvenne mindre byggnader kunna anordnas bostäder för maskinist och vaktmästare, vilka befattningshavares tjänsteuppgifter göra det nödvändigt, att de bo inom etablissemnet, varjämte i en tredje mindre byggnad bostad kan beredas för en trädgårdsarbetare för parkens skötsel. — En vid tillfartsallén till slottsbyggnaden belägen byggnad bör genom sitt läge intill blivande idrottsbyggnad och idrottsplats användas som förråd för idrottsmateriel; i en tillbyggnad torde även kunna anordnas gashus för övningar i gasskyddstjänst, för desinfektion och dylikt. Dess beskaffenhet utesluter användning som tjänstebostad. — Befintlig magasinsbyggnad kan efter vissa ändringsarbeten utnyttjas som båthus. Tvättstugan bör reserveras för oförutsedda behov, som förrådsbod eller dylikt. Växthuset å egendomen måste rivras för att lämna plats för nybyggnader. Båtbryggans beskaffenhet nödvändiggör nyanläggning.

I marinförvaltningens förslag upptages härefter till behandling frågan om erforderliga nya byggnader och anläggningar. Marinförvaltningen erinrar i detta hänseende till en början om den i det föregående berörda tillbyggnaden av slottsbyggnadens tavelgalleri för erhållande av en större högtidslokal. De nybyggnader i övrigt, som enligt marinförvaltningens förslag skulle uppföras, äro följande:

1) skolsalsbyggnad, innehållande lärosalar och modellsalar med tillhörande lokaliteter, kompaniexpeditioner samt arrestavdelning och värmecentral, ävensom en med skolsalsbyggnaden förenad tillbyggnad, innehållande sjukavdelning;

2) två kaserner för kadetter respektive aspiranter;

3) matsals- och mässbyggnad, innehållande matsalar med kokinrättning samt mässlokaler för samtliga befäls- och lärarkategorier ävensom för elever och manskap;

4) exercishall för pjäsexercis, vapenövningar samt vissa idrottsgrenar;

5) idrottsbyggnad, innehållande gymnastiksal, vissa speciella idrottslokaler, bastu och simhall, gemensamt omklädnadsrum samt utrymme för värmeledningsanläggning;

6) bostadsbyggnad för chefen för sjökrigsskolan;

7) bostadsbyggnad för kasernuppbördsman;

8) båtbrygga samt anordningar för friluftsbad.

Härutöver skulle tillkomma följande anläggningar, nämligen idrottsplats, korthållsskjutbana samt stängsel. Marinförvaltningen har även berört frågan om anordnande av en långdistansbana för skjutning (200—400 meter) och härvid förutsatt, att eventuell blivande sådan bana för Roslagens flygflotilj

skulle kunna utnyttjas för sjökrigsskolans behov. I denna del avser marinförvaltningen att återkomma framdeles.

I anslutning till det framlagda förslaget har marinförvaltningen i en särskild bilaga förtecknat de av ämbetsverket beräknade kostnaderna för det nya sjökrigsskoleetablissemnet på följande sätt:

Nya byggnader och anläggningar.

	Kronor.
Tillbyggnad till slottets tavelgalleri (ordersal och aula)	140,000
Skolsalsbyggnad med sjukavdelning och arrestlokaler	815,000
Matsals- och mässbyggnad, inklusive maskinell utrustning	550,000
2 kaserner för kadetter och aspiranter	780,000
Exercishall	110,000
Idrottsbyggnad med bastu och simhall, (simbassängens längd 22.85 meter)	725,000
Idrottsplats	100,000
Korthållsskjutbana	50,000
Bostadsbyggnad för chefen för sjökrigsskolan	55,000
Bostadsbyggnad för kasernuppbördsman (väbel)	20,000
Gashus	15,000
Båtbrygga	30,000
Stängsel	30,000

Ombyggnadsarbeten.

Slottet, invändiga ändringsarbeten	50,000
Förvaltarbostaden, ombyggnad till manskapskasern	55,000
Tre mindre byggnader iståndsättas till bostäder för maskinist, vaktmästare och trädgårdsmästare	17,000
Magasinsbyggnaden ändras till båthus	5,000

Markförvärv, utvändiga ledningar, vägar m. m.

Markförvärv	290,000
Vatten-, värme- och avloppsledningar (utvändigt)	105,000
Elektriska ledningar, utvändigt	35,000
Väganläggningar, cirka 500 meter	25,000
Administration och oförutsedda utgifter	303,000

Summa kronor 4,305,000.

Marinförvaltningens föreliggande förslag utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna förslaget om förläggande till Näsby slottsegendom av ett nytt etablissemnet för sjökrigsskolan och att för anläggningarnas påbörjande anvisa å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor samt för budgetåret 1942/43 återstoden av det sammanlagt erforderliga beloppet.

Tillika har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels uppdraga åt marinförvaltningen att igångsätta förberedande arbeten och förhandlingar om markförvärv samt vidtaga övriga åtgärder för etablissemnetets färdigställande snarast möjligt genom marinförvaltningens försorg, dels ock godkänna huvudritningarna till nybyggnaderna och dispositionen av befintliga byggnader att i huvudsak lända till efter rättelse.

1940 års civila byggnadsutredning har i sitt den 15 oktober 1941 dagtecknade yttrande inledningsvis framhållit, att utredningen vid de samråd, som i

ärendet förekommit, varit i tillfälle att framlägga sina synpunkter på tidigare utarbetade förslag. I betydande utsträckning hade därvid framkomna erinringar beaktats vid utarbetandet av det nu föreliggande förslaget, vadan utredningen ansåge sig böra uttala, att sistnämnda förslag syntes även ekonomiskt utgöra en god lösning av byggnadsfrågan. Vid avgivandet av detta omdöme ville utredningen betona, att utredningen icke ansett sig böra ingå i prövning av de förutsättningar i avseende å sjökrigsskolans organisation och undervisningsförhållanden, som angivits av de marina myndigheterna. Utredningens granskning hade alltså skett från den utgångspunkten, att nämnda förutsättningar godtoges av statsmakterna.

Beträffande valet av område för det nya sjökrigsskoleetablissemnet har byggnadsutredningen framhållit, att detsamma syntes väl ägnat att möjliggöra en koncentrerad förläggning av komplexets olika byggnader. Därutöver har utredningen givit uttryck åt den uppfattningen, att såväl slottet som flertalet av fastighetens övriga byggnader med fördel läte sig utnyttjas för tillgodoseende av förefintliga lokalbehov.

Vad angår de av marinförvaltningen i dess förslag förutsatta till- och nybyggnadsarbetena har byggnadsutredningen funnit anledning till erinringar i följande hänseenden:

Tillbyggnaden av slottets tavelgalleri för erhållande av en högtidssal anser sig utredningen ej kunna tillstyrka. De behov, denna lokal skulle fylla, kunde tillgodoses med anlåtande av tillgängliga, mycket rymliga biblioteks- och läsrum, varjämte tavelgalleriet i befintligt skick vore tillräckligt för användning som ordersal. För eventuella större högtidligheter kunde det blivande idrottshuset tagas i anspråk. — Den av marinförvaltningen föreslagna, i idrottsbyggnaden ingående simhallen har civila byggnadsutredningens ordförande i särskilt yttrande funnit böra utgå ur byggnadsprogrammet. I yttrandet hänvisas särskilt till den nu rådande allvarliga statsfinansiella situationen, vilken nödvändiggjorde den största återhållsamhet vid genomförandet av utgiftskrävande byggnadsföretag. Simbadsanläggning funnes inom Djursholms stad på ungefär 10 minuters avstånd från Näsby, vilken anläggning för en relativt blygsam årskostnad skulle kunna upplåtas för sjökrigsskolans elever. Jämväl en blivande simbadsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet skulle kunna anlitas av eleverna. Skulle intetdera av dessa alternativ kunna ifrågakomma, syntes förhållandena närmast hänvisa till samarbete med Täby kommun för frågans lösning. — Civila byggnadsutredningens majoritet har emellertid accepterat tanken på en till idrottsbyggnaden anknuten simhall, ehuru av reducerad omfattning (simbassängens längd 16.67 meter). — De i marinförvaltningens förslag ingående tjänstebostäderna för chefen för sjökrigsskolan samt för kasernuppbördsman (väbel) har byggnadsutredningen av principiella skäl ansett böra utgå ur byggnadsprogrammet. Beträffande kasernuppbördsmannens bostadsfråga har utredningen anfört, att det undandroge sig dess säkra bedömande, huruvida sådana särskilda förhållanden kunde anses föreligga vid sjökrigsskolan, att bostad för ifrågavarande befattningshavare vore strängt av behovet påkallad. Det ville emellertid förefalla utredningen, som om tillgången på bostäder i anläggningens närhet borde utgöra ett hållbart skäl att icke ifrågasätta anordnandet genom nybyggnad av bostad för kasernuppbördsmannen. — Slutligen har civila byggnadsutredningen föreslagit en sänkning av höjden av stängslet kring det blivande sjökrigsskoleområdet från 1.8 till 1.2 meter, vilket skulle medföra en besparing av 10,000 kronor.

I anslutning till de anförda synpunkterna har civila byggnadsutredningen utformat ett program för det blivande sjökrigsskoleetablissemnet enligt följande sammanställning:

<i>Nya byggnader och anläggningar.</i>	Kronor.
Skolsalsbyggnad med sjukavdelning och arrestlokaler	815,000
Matsals- och mässbyggnad, inklusive maskinell utrustning	550,000
2 kaserner för kadetter och aspiranter	780,000
Exercishall	110,000
Idrottsbyggnad med badstu och simhall (simbassängens längd 16.67 meter)	650,000
Idrottsplats	100,000
Korthållsskjutbana	50,000
Gashus	15,000
Båtbrygga	30,000
Stängsel omkring området	20,000
<i>Ombyggnadsarbeten.</i>	
Slottet, invändiga ändringsarbeten	50,000
Förvaltarebostaden, ombyggnad till manskapskasern	55,000
Tre mindre byggnader istandsättas till bostäder för maskinist, vaktmästare och trädgårdsarbetare	17,000
Magasinsbyggnaden omändras till båthus	5,000
<i>Markförvärv, utvändiga ledningar, vägar m. m.</i>	
Markförvärv	290,000
Vatten-, värme- och avloppsledningar (utvändigt)	105,000
Elektriska ledningar, utvändigt	35,000
Väganläggningar, cirka 500 meter	25,000
Administration och oförutsedda utgifter	275,000
Summa kronor 3,977,000.	

Gentemot civila byggnadsutredningens nu berörda erinringar mot marinförvaltningens byggnadsprogram har ämbetsverket i skrivelsen den 20 oktober 1941 framhållit följande synpunkter:

Marinförvaltningen måste vidhålla behovet av den föreslagna högtids-salen; den härför erforderliga tillbyggnaden kunde dock tillsvidare anstå, därest det statsfinansiella läget så ofrånkomligen fordrade. — I avseende å frågan om den till idrottsbyggnaden anslutna simhallen finge marinförvaltningen framhålla, att för utbildningen av blivande marinofficerare vore en sådan anordning av största betydelse för träning i simning och för övningar i vissa haveridetaljer, som under inga förhållanden finge eftersättas. Vikten av denna fysiska träning hade beaktats vid utländska sjökrigsskolor, där storslagna simhallar kommit till utförande och ansåges ofrånkomligen nödvändiga. Marinförvaltningen vidhölle med bestämdhet kravet på en simbassäng av tillfredsställande mått. Därest det statsfinansiella läget oundgängligen så krävde, kunde kostnaden nedbringas genom att minska simbassängens längd från ursprungligen förordade 25 meter till 25 yards (22.85 meter) och uteslutna tidigare inberäknade åskådarläktare. Bassängens dimensioner, 22.85 × 10 meter, erfordrades för fävlingar om svenska rekord upp till 500 meter samt för vattenpolospel med 7-mannalag. — Beträffande frågan om tjänstebostad för sjökrigsskolechefen har marinförvaltningen framhållit, att särskilt vid en krigsskola, där utbildningen avsåge danandet av blivande

officerare, måste det anses vara av största betydelse, att chefen hade sin bostad inom skolans område. Chefen finge därigenom större möjligheter att utöva ett disciplinerande och stimulerande inflytande på verksamheten — och detta såväl under tjänstetid som fritid — än vad fallet skulle bliva, om han vore bosatt på annan plats. Som ytterligare skäl härför kunde anföras, att för skolans befäls personer i övrigt tjänstebostäder icke beräknades komma till utförande mer än för veckohavande officeren. Kravet på tjänstebostad för skolans chef måste därför med hänsyn till militära synpunkter anses ofrånkomligt. — Beträffande civila byggnadsutredningens uttalande om tjänstebostad för kasernuppbörds mannen har marinförvaltningen framhållit, att kasernuppbörds mannens huvuduppgift inom anläggningen torde bliva att utöva den omedelbara tillsynen av byggnader och anläggningar (kasernunderofficer) samt ordningen inom området (väbel). Tillsammans med maskinisten skulle han ansvara för uppvärmningssystemets, vatten- och avloppsledningars samt belysningsystemets funktion. Hans uppgifter krävde med nödvändighet, att han vore bosatt inom etablissementet, så att han ständigt kunde finnas till hands. De militära myndigheternas synpunkter i anslutning till tjänstens krav måste i detta fall anses utslagsgivande. — Slutligen har marinförvaltningen gentemot byggnadsutredningen vidhållit kravet på stängsel kring sjökrigsskoleområdet till en höjd av 1.8 meter.

Chefen för marinen har i utlåtande den 24 oktober 1941 understrukit de av marinförvaltningen framförda synpunkterna i fråga om bostadsbyggnader för chef och kasernuppbördsman samt simbad. För föredrag m. m. erfordrades en aula i enlighet med marinförvaltningens förslag.

*Departements-
chefen.*

Av utredningen i ärendet framgår, att de utrymmen, sjökrigsskolan förfogar över på Skeppsholmen, redan med nuvarande elevantal äro otillräckliga. En utökning av elevantalet lärer under de närmaste åren vara att emotse. Härvid torde allvarliga utrymmessvårigheter komma att uppstå, därest läroanstalten även i fortsättningen skulle vara hänvisad till sina nuvarande lokaler. Utredningen ger vidare vid handen, att dessa lokaler äro föga tjänliga för sitt nuvarande ändamål och att skolan icke disponerar över för verksamhetens bedrivande erforderliga övningsområden m. m. Det torde icke råda någon tvekan om att icke skolans verksamhet härigenom i hög grad försvåras.

Sjökrigsskolan är sålunda i trängande behov av utökade och förbättrade lokaler och av lämpliga övningsområden. Det växande elevantalet gör det till ett angeläget önskemål, att detta behov med det snaraste tillgodoses. Den tillbyggnad av de nuvarande lokalerna, som företagits med anlitan av förutnämnda av 1940 års lagtima riksdag anvisade anslagsmedel, är att betrakta som en provisorisk åtgärd, avsedd att avhjälpa de mest överhängande utrymmessvårigheterna men icke ägnad att på längre sikt medföra en godtagbar lösning av lokalfrågan.

För sjökrigsskolans räkning erforderliga utrymmen torde icke kunna anskaffas på Skeppsholmen utan endast genom skolans förläggning till annat område, som bättre lämpar sig för detta ändamål. Såsom framgår av marinförvaltningens skrivelse av den 24 maj 1940, kan vid en förflyttning av sjökrigsskolan dess nuvarande lokaler tagas i anspråk för marindistriktets räkning. Vid en definitiv lösning av sjökrigsskolans lokalfråga kan sålunda samtidigt marindistriktets behov av utökade expeditionslokaler tillgodoses utan större

kostnader och med ianspråktagande jämväl av de lokaler, som vunnits genom förutnämnda tillbyggnad.

Av dessa skäl finner jag mig böra förorda, att medel anvisas för uppförande av nya byggnader för sjökrigsskolan. Att uppskjuta ställningstagandet i avbidan på beslut rörande flottstationens förflyttning till annan ort synes icke vara erforderligt.

Beträffande förläggningen av sjökrigsskolans nya etablissement ha under frågans senaste behandling inom marinledningen tvenne alternativ vägts mot varandra, nämligen dels förläggning till Södergarn vid Lidingöns strand mot Askrikefjärden och dels förläggning till egendomen Näsby vid Djursholm. Av den kring Lidingöalternativet förda diskussionen framgår, att en förläggning till denna plats skulle vara förenad med vissa fördelar, framför allt på grund därav att området är beläget nära intill seglingsbart vatten. Emellertid äger Näsbyalternativet avsevärda företräden ur andra synpunkter. Sålunda kan man här till stor del repliera på en redan befintlig bebyggelse, vilken utan större ändringsarbeten kan tagas i anspråk för sjökrigsskolans räkning. Härtill kommer fördelen av att ordnade kommunikationer mellan området och Stockholm redan äro tillfinnandes. Slutligen skulle ur ekonomisk synpunkt ett förvärv av Näsby egendom för statsverket ställa sig förmånligare än en lösning av frågan enligt det andra alternativet.

Efter övervägande av de nu anförda omständigheterna har jag i likhet med myndigheterna kommit till den uppfattningen, att Näsbyalternativet måste givas företräde. Jag vill framhålla, att detta alternativ synes äga företräde även framför de förslag om förläggning av sjökrigsskolan till Djurgården, vilka tidigare varit på tal. Jag förordar därför, att Näsby slottsegendom inköpes av staten och tages i anspråk för sjökrigsskolans räkning.

Jag övergår så till en granskning av det av marinförvaltningen i samråd med 1940 års civila byggnadsutredning utarbetade byggnadsprogrammet. Byggnadsutredningen har, såsom av det föregående framgår, icke ansett sig böra ingå i prövning av de förutsättningar i avseende å sjökrigsskolans organisation och undervisningsförhållanden, som angivits av de marina myndigheterna, utan verkställt sin granskning från den utgångspunkten, att nämnda förutsättningar godtoges av statsmakterna. Med anledning härav vill jag framhålla, att — enligt vad som framgår av handlingarna i ärendet — inga väsentliga ändringar i sjökrigsskolans nuvarande organisation avsetts skola vidtagas i samband med en överflyttning av sjökrigsskolan till nya lokaler. Vid sådant förhållande torde man vid byggnadsfrågans bedömande böra utgå från nyss angivna förutsättningar. Vad beträffar det antal elever, med vilket man vid byggnadsprogrammets genomförande bör räkna, föreligga självfallet vissa svårigheter att i detta hänseende verkställa en exakt beräkning. Från marinförvaltningen har under hand inhämtats, att ämbetsverket vid byggnadsplanernas utformning räknat med 236 internatplatser. Såvitt jag kan finna, kan denna beräkning godtagas. Anmärkas må, att det merbehov av platser, som under de närmaste åren kan komma att uppstå, förutsatts skola tillgodo-

ses genom tillfälliga anordningar, alltså icke genom utökning av byggnadsprogrammet.

Vad beträffar den av marinförvaltningen förordade tillbyggnaden av slottets tavelgalleri i syfte att erhålla en större högtidssal, har jag funnit de av byggnadsutredningen anförda skälen för ett uteslutande av detta arbete ur byggnadsprogrammet vägande och kan sålunda icke biträda marinförvaltningens förslag i denna del.

Frågan om anordnande av simhall vid sjökrigsskolan har tidigare ansetts böra bedömas i samband med motsvarande beträffande gymnastiska centralinstitutet föreliggande spörsmål. Vid behandlingen av centralinstitutets byggnadsfråga uttalades den mening, att det borde vara tillräckligt med *en* simbadsanläggning, avsedd både för detta institut och för sjökrigsskolan. En förutsättning härför måste emellertid vara, att de båda läroanstalterna förlades intill varandra. Sedermera har Kungl. Maj:t på grundval av ett av 1941 års riksdag fattat beslut bestämt, att nybyggnader för gymnastiska centralinstitutet skola uppföras på ett område invid Stadion i Stockholm. I avbidan på beslut rörande sjökrigsskolans förläggning har något avgörande ännu icke träffats rörande anordnande av simbad vid centralinstitutet.

Det torde vara uppenbart, att man icke kan räkna med att gymnastiska centralinstitutet och sjökrigsskolan skola kunna regelbundet använda samma simbadsanläggning, om den ena läroanstalten är förlagd till Stockholm och den andra till Näsby. På grund härav läser den nu föreliggande frågan om simbadsanläggning för sjökrigsskolan böra bedömas utan hänsynstagande till gymnastiska centralinstitutets behov.

I fråga om simanläggningen vid sjökrigsskolan föreligga icke mindre än fyra förslag. Civila byggnadsutredningens ordförande anser, att anläggningen bör i sin helhet utgå ur byggnadsprogrammet. Chefen för marinen och marinförvaltningen samt byggnadsutredningens majoritet förorda däremot, att anläggningen utföres. Marinförvaltningen önskar helst, att bassängen erhåller dimensionerna 25 × 10 meter men kan till nöds förorda en minskning av längden till 22.85 meter. Byggnadsutredningens majoritet åter önskar begränsa bassängens längd till 16.67 meter.

För egen del vill jag framhålla, att det med hänsyn till de speciella undervisningsändamål, som det nya sjökrigsskoleetablissemnet avser att tillgodose, utan tvivel är önskvärt, att läroanstalten äger tillgång till en anläggning av detta slag. Å andra sidan är det uppenbart, att man i nuvarande läge måste söka så långt som möjligt nedbringa anläggningskostnaderna. Den av civila byggnadsutredningens majoritet föreslagna kompromisslösningen finner jag mig dock icke kunna nu förorda. Den risken föreligger nämligen, att ett simbad av den begränsade storlek, som denna lösning förutsätter, icke blir så tillfredsställande, att de jämförelsevis höga anläggningskostnaderna kunna anses motiverade. Jag finner det under nuvarande förhållanden lämpligast, att — i avbidan på närmare erfarenheter rörande möjligheterna för skolan att reda sig med närliggande simbad — avgörandet i denna fråga tills vidare uppskjutes. Jag förordar alltså, att simbadsanläggningen tills vidare icke medtages

i byggnadsprogrammet. Skulle erfarenheterna utvisa, att sjökrigsskolan icke kan reda sig med de nu till buds stående simbaden, anser jag i likhet med ordföranden i 1940 års civila byggnadsutredning, att möjligheterna att lösa frågan i samarbete med Täby kommun böra undersökas.

I avseende å frågan om uppförande av tjänstebostäder för chefen för sjökrigsskolan samt skolans kasernuppbördsman vill jag erinra, att det enligt statsmakternas i åtskilliga fall uttalade uppfattning allenast undantagsvis bör ifrågakomma att anordna tjänstebostäder vid statliga institutioner. Med hänsyn härtill kan jag icke i nuvarande läge tillstyrka uppförande av tjänstebostad för skolans chef. Däremot anser jag mig böra förorda, att tjänstebostad anordnas för kasernuppbördsmanen. Dennes arbetsuppgifter torde närmast vara jämförliga med dem, som åvila en institutionsvaktmästare inom allmänna civilförvaltningen, och det synes vara för verksamheten fördelaktigt, att han är bosatt inom skolans område.

I övrigt har jag intet att erinra mot det av civila byggnadsutredningen förordade byggnadsprogrammet. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på att vid utförandet av vatten- och avloppsledningar för sjökrigsskolan samarbete synes böra äga rum med kommunen, vilken enligt vad jag inhämtat igångsatt utredning rörande möjligheterna att förbättra kommunens vatten- och avloppsledningsförhållanden.

Kostnaderna ha av civila byggnadsutredningen — inberäknat kostnaderna för erforderliga markförvärv — uppskattats till sammanlagt 3,977,000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag intet annat att erinra än att kostnadssumman bör minskas med de på simhallen belöpande kostnaderna — av utredningen uppskattade till omkring 125,000 kronor — men ökas med de på bostadsbyggnad för kasernuppbördsmanen belöpande kostnaderna, omkring 20,000 kronor. De erforderliga anslagsmedlen kunna alltså beräknas till omkring 3,870,000 kronor.

I anslutning till marinförvaltningens förslag torde byggnadskostnaderna böra fördelas å innevarande och nästkommande budgetår. För innevarande budgetår torde böra äskas ett belopp av 2,000,000 kronor. Till frågan om anvisande av återstående belopp torde jag få återkomma i 1942 års statsverksproposition.

Frågan om bestridandet av kostnaderna för erforderliga nya inventarier, kostnader för flyttning av äldre inventarier o. s. v. avser jag att anmäla efter utredning och förslag i ämnet av marinförvaltningen. Till de i samband med byggnadsarbetenas igångsättande stående spörsmålen torde Kungl. Maj:t böra taga ställning i anslutning till blivande dispositionsbeslut.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för sjökrigsskolan* såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond, å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 2,000,000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 330.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Berglund.
